

บทที่ 2

วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง ระบบบริการสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ : กรณีศึกษาผลกระทบต่อคนพิการที่ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นแบบอย่างในสังคม ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษาเนื้อหาจาก หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลใน เว็บไซต์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ซึ่งในบทที่ 2 ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการศึกษา โดยมีรายละเอียดวิธีการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

- 1) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1 คือ หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลในเว็บไซต์
- 2) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 2 คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) จำนวนกลุ่ม 6 กลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน รวมจำนวน 31 คน ได้แก่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชน ครูในสถานศึกษา และผู้ประกอบการหรือสมาชิกในครอบครัวของคนพิการ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ จำนวน 5 คน

1. ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงษ์พันธ์ ประธานมูลนิธิสภาเพื่อคนพิการ
2. นางวิสา เบ็ญจมะโน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. นางชนิษฐา เทวินทรภักดี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ
4. นางพวงแก้ว กิจธรรม ข้าราชการบำนาญ
5. แพทย์หญิง วัชราร ธีวโพบูลย์ ผู้อำนวยการสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 6 คน

1. นางกิ่งแก้ว อินหว่าง เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ
2. นางมยุรี ผิวสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พก.

3. นางสาววิจิตา รชตะนันท์กุล ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและวิชาการ พก.
4. นางจินตนา จันทร์บำรุง ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ พก.
5. นายวิสิทธิ์ สนามขวุด ผู้อำนวยการกองบริหารกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พก.
6. นายสุพล บริสุทธิ์ ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย พก.

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 5 คน

1. นายมณฑैया บัญญัติ สมัชชิกวุฒิสภา และนายกสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
2. นายยงยุทธ บริสุทธิ์ นายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย
3. นายศุภชีพ ดิษเทศ นายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย
4. นายต่อพงษ์ เสลานนท์ สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
5. นายสมชาย รุ่งศิลป์ ผู้จัดการศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก

กลุ่มที่ 4 ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

1. นายปานชัย แก้วอัมพงค์ ประธานสภาพัฒนาสังคมภาคประชาชน กทม.
2. นางประนอม เกตรา ประธาน อ.พ.ม.ก. เขตคลองเตย
3. นางชูศรี อิมวัน รองประธาน อ.พ.ม.ก. เขตคลองเตย
4. นางฟองใจ ยอดจันทร์ กรรมการชุมชนริมทางรถไฟสายท่าเรือ
5. นางคำปอง เวียงสงค์ รองประธานชุมชนริมทางรถไฟสายท่าเรือ

กลุ่มที่ 5 ครูในสถานศึกษา จำนวน 5 คน

1. นางอรุณี ลิ้มมณี อาจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ดร. วิชัย รูปขำดี อาจารย์ประจำสำนักวิจัย และรักษาการ ผอ.ศูนย์สำรวจความคิดเห็นของประชาชน “นิด้าโพล”
3. ดร. ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล อาจารย์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
4. ดร. จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร ประธานหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
5. นายอุดมโชค ชูรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา

กลุ่มที่ 6 ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัวของคนพิการ จำนวน 5 คน

1. นางศศิگانต์ ไชยโกมล อาชีพอิสระ นวดแผนไทย
2. นางดาสิริ ดิษทะประกาย ค้าขาย
3. นางปรารถนา จิรายะพงศ์ อาชีพอิสระ

4. นางดวงใจ เลิศทหาร คำชาย
5. นางจริยา หวังวิศาล แม่บ้าน

3) กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 3 คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นบุคคลพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการแล้ว เป็นผู้มีสัญชาติไทย อายุระหว่าง 15-30 ปี เป็นคนที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ อาทิ การศึกษา การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคม การช่วยเหลือสังคม และสมควรได้รับการยกย่อง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นและเป็นตัวแทนของพลังคนพิการรุ่นใหม่ เลือกรวมกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีรายละเอียดดังนี้

1. นางสาว ประภารัตน์ साเตียร
2. นางสาว ปรียานุช ศศิธรวัฒนกุล
3. นาย วุฒิชัย วาณิชย์ศรีรัตน
4. นาย เอกพงศ์ นบสกุล
5. นาย นิมิตร ไกรวารี
6. นาย สว่าง ศรีสม
7. นางสาว สุรีพร ยุพา
8. นาย ประกิต ราชนิกุล
9. นาย ภิญโญ แสงสกุล
10. นาย ปิยกุล คุณแก้ว
11. นาย กฤษฎา สมวงศ์
12. นาย กิตติพันธ์ กงแก้ว
13. นางสาว อิศวรา ศิริรุ่งเรือง
14. นาย สรสิทธิ์ วิทยาดิลก
15. นาย มงคล แก้วรัตน์

2. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำการศึกษาจะพัฒนาเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จำนวน 3 แบบ ดังนี้

- 1) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสารตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1 คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วยประเด็นการศึกษา ดังนี้
 1. ประเทศที่ทำการศึกษา
 2. ระบบสวัสดิการสำหรับคนพิการ
 3. ระบบสวัสดิการสำหรับคนพิการที่แตกต่างจากประเทศไทย

2) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งประกอบด้วยประเด็นการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1. ชื่อ-นามสกุล
2. อายุ
3. เพศ
4. อาชีพ
5. ระดับการศึกษา
6. ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบบริการสวัสดิการสังคม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐสำหรับคนพิการ ในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ
2. การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสม ในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
3. การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี หรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ
4. การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆที่จำเป็นสำหรับคนพิการ
5. การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมาย และการจัดหาหนายความว่าต่างแก่คดีสำหรับคนพิการ
6. การบริการข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคน

พิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่
ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ

7. การบริการล่ามภาษามือ
8. การให้สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความ
พิการใดๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใดๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง
และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะโดยได้รับการยกเว้น
ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมืออุปกรณ์ หรือ
เครื่องช่วยความพิการดังกล่าว
9. การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ 500 บาท
10. การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มีสวัสดิการ
อื่นๆ
11. การให้สิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียมต่างๆ สำหรับ
ผู้ช่วยคนพิการ
12. การให้สิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของ
รัฐสำหรับคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่
อาศัยและสวัสดิการให้แล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนแก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้นๆ
13. การให้สิทธิผู้ดูแลคนพิการได้รับบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การ
เลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความ
ช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้
14. การให้สิทธิคนพิการและผู้ดูแลคนพิการได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้น
ภาษี ตามที่กฎหมายกำหนด
15. การให้สิทธิองค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามรายละเอียด
ข้างต้น ได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงิน
ค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

**ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริการสวัสดิการสังคม
เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการใหม่ ๆ นอกเหนือจากที่รัฐจัดให้ตาม มาตรา 20 ของ
พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550**

1. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริการสวัสดิการสังคมเพื่อ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการใหม่ ๆ นอกเหนือจากที่รัฐจัดให้ตาม มาตรา 20
ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

**3) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์
การศึกษาข้อที่ 3 คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งประกอบด้วยประเด็นการศึกษาดังนี้**

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1. ชื่อ-นามสกุล
2. ประเภทของต้นกล้าต้นแบบคนพิการที่ประสบความสำเร็จ
3. อายุ
4. เพศ
5. ลักษณะความพิการ
6. อาชีพ
7. ระดับการศึกษา
8. ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

ส่วนที่ 2 การเป็นต้นกล้าต้นแบบคนพิการ

1. เป้าหมายสูงสุดในชีวิตคืออะไร และมีวิธีการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างไร
2. แรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตคืออะไร
3. บุคคลต้นแบบในการดำเนินชีวิตคือใคร เพราะเหตุใด
4. ความสำเร็จสูงสุดในชีวิตที่ผ่านมาคืออะไร (อธิบายประสบการณ์ความสำเร็จที่ภาคภูมิใจมากที่สุดที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน)
5. อะไรคือปัจจัย/เงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จดังกล่าว
6. ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญที่สุดในชีวิตที่ผ่านมาคืออะไร (อธิบายประสบการณ์ความล้มเหลว น่าผิดหวัง หรือปัญหา อุปสรรคที่สำคัญที่สุดในชีวิต)
7. มีวิธีการในการแก้ไขปัญหา ก้าวข้ามปัญหา อุปสรรคนั้นอย่างไร
8. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคนพิการไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร
9. ความคาดหวังที่มีต่อสวัสดิการสำหรับคนพิการในประเทศไทยเป็นอย่างไร (สิ่งที่อยากให้เกิดขึ้น อยากให้มี อยากให้เป็น เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการ ซึ่งอาจจะยังไม่มีในปัจจุบัน หรือมีแต่ยังไม่ดีพอ)
10. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการในปัจจุบันเป็นอย่างไร (มุมมองที่มีต่อการจัดสวัสดิการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งปริมาณ คุณภาพ รูปแบบ และวิธีการจัดสวัสดิการ)
11. ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่มีต่อหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม
12. สิ่งที่ยอยากบอกกับคนพิการทั่วประเทศคืออะไร (ข้อความที่ต้องการจะสื่อสาร หรือฝากไปยังคนพิการ)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะนำข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) อย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา โดยผู้ศึกษาจะตีความข้อมูล แบ่งแยก

เป็นกลุ่มตามเนื้อหา และตามประเด็นหลัก คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลในรูปของการพรรณนาความ

4. การนำเสนอผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จะนำเสนอผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีผลการศึกษาประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ จำนวน 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ระบบบริการสวัสดิการสังคมอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในประเทศและต่างประเทศ จากการศึกษาเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อยดังนี้

1. ระบบสวัสดิการสังคมของคนพิการในต่างประเทศที่ทำการศึกษา
2. ระบบสวัสดิการสังคมของคนพิการในประเทศไทย
3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริการสวัสดิการสังคมอื่น ๆ และสวัสดิการที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 จากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบบริการสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตาม มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริการสวัสดิการสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการใหม่ ๆ นอกเหนือจากที่รัฐจัดให้ตาม มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ส่วนที่ 3 การดำเนินชีวิตของต้นกล้าต้นแบบคนพิการ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
2. การเป็นต้นกล้าต้นแบบคนพิการ